

Baróti Szabó Dávid

(Barót, 1739. április 10. – Vért, 1819. november 22.)

költő és nyelvújító, jezsuita, később világi pap és tanár.

Egy ledőlt diófához

Mely, magas égnek szegezett fejeddel,
Mint király, állasz vala társaid közt,
Tégedet látlak, gyönyörű diófa,
Földre terítve?

Elszakad testes derekad tövétől;
Csak kicsin kéreg maradott kötésül;
Ágaid csüggnék, levelid kivesznek,
Nedvek elhagyván.

Sorvadó kebled csecsemős gyümölcsit
Hasztalan szülvén, elereszti, húllnak
Ők, s nem is tudván rövid életekről,
Rendre kihallnak.

Annyi szélvészen diadalt-nyerett fa!
Nemtelen porban hever a nemes dísz?
Ezt leendőnek lehetett-e vallyon
Vélni felőled?

Senkinek kárán nem örült, sokaknak
Hűvös árnyékkal feles hasznot hajtó,
S kedvek étkeddel kereső kegyes fa!
Mondsza, ki bántott?

Ah, minek kérdem! - szemeimbe tűnnek Gyilkosid.
Nem volt kül erőszak: ott benn
Önmagadban volt megölő mirigyed
S titkos eleitőd.

Ím egész bélig gyökered kirágták
A gonosz férgek, s az eletl odóba
Hangyabolyt hittak! - Mi nyüzsögve járnak
Most is alattad!

Átkozott vendég! viperák szülötti!

Ah szerencsétlen fa! - hazánk` szelid ég.
Szűz virágjában tehetős karoddal
Tartsd meg örökké!
Baróti Szabó Dávid
(1790)

Baróti Szabó Dávid □ mondás-gyűjtéséből

A beszédnek egyenese jó, a munkának horgosa.

A jámbort járomba fogják.

Akárki is jámbor míg aluszik.

Akárki mit szóljon, csak te jámborul élj.

A ki fűtőben hál, mást is ott keres.

A ki jól él, királyt sem fél.

A ki két nyulat űz, egyiket sem éri.

Alája öntötték a forrót.

A mint jött, úgy ment.

Apróstul, cseprestül, iastul, fiastul.

Az élet, pénz, szalonnal, fogyton fogy.

Bármint tapogasd, kopasz a mentség.

Bolhapohár.

Bolond, ki egy zabszemért lóba bujik.

Bor, buza, szalonna, égnek fő adománya.

Csunya, mint a régi Markalf.

Diót törne homlokán, úgy szereti.

Domoszlói franczia.

Ebeladóban hagyta feleségét.

Ebem volna sánta, az is meggyógyulna.

Eb utól ki a világból.

Ebül mérik a lencsét.

Eczetes gyomru.

Egybegyültek a jól sülték.

Egyik kökény, másik galagonya.

Egy párnán két vallás nehezen fér meg.

Előbb próbára, aztán munkára.

275Erő s pribék ellen nincs pecsétetes levél.

Éket verjünk bele, ha másképp nem lehet.

Élit lapjára fordítja.

Én sem származtam bogaraktól.

Farkában töri a kést.

Fátyollal törlik a sebet.

Fedelem, kebelem nem kigyónak való.

Forog, mint a rossz pénz az országban.

Föld csupor, fa kanál.

Gonosz a törvény, jámbor a szerencsét félti.

Hamar pour.

Ha nincs, teremjen; apja is ezzel kereste, a mi nincs.

Hangyának is van haragja.

Ha vendégségbe akarsz járni, késed legyed.

Hegyes, mint a bot kutykója.

Hirmondó fecske tavaszt énekel.

Hogy imádjam, a mi nem istenem.

Holmiben kiki megesik.

Idővel a fecske még házadra szállhat.

Igen sokszor öröm a fölösleges öröm.

Jobb egy óra száznál.

Jó ebédet ad a világ, de halálos vacsorája.

Jókor jó, mint Balázs pap a vecsernyére.

Jó legény a bor.

Jól tud szántani a cigányok lován.

Kecskérül gyapjat, szerecsentül hattyut.

Keress magadnak bolondot, kit orránál fogva hurczulj.

Keveset van otthon, ki sokat nevet.

Ki kardot köt oldalára, vasat várhat lábára.

Ki kerüli a munkát, nehezen tölti meg gyomrát.

Kinek Isten nem adja, János kovács sem koholja.

Kinek mihez kedve, nincs ott rövidsége.

Ki szolgáját gyengélteti, fejére neveli.

Kivál a hája.

Lapját élire fordítja.

Lassodj kása, nem téged találunk.

Légyből is elefántot csinál.

Maga kebelébe szedi az epret.

Máskor galagonyán is kapna, most csak turkál benne.

Megfordult a borja benne.

Minden lében locs.

Mit az elme ébren forgat, avval játszik álom idétt is.

Nálok is több hét nyolcznál.

Nehéz a papság, ki diákul nem tud.

Nem fiadzik meg a hamis keresmény.

Nem gyermeknek való a bor, nem tudja megrágni.

Nem győzi czérnával.

Nem könnyen ejted meg a vén farkast.

276Nem mind bors (gyömbér) az, mit a kalmár ebe hullat.

Nem párnahaj, hogy megforgasd, mint akarod.

Ne szemeld a másét, csépeled a magadét.

Ne ugrándozz árkon, nem esel beléje.

Nincs kormánya a bornak.

Nincs tű köztünk, hogy össze ne férjünk.

Nincs veszedelem, ki bátorságban is fél.

Nyelet csinállok én ebbe.

Okos, mint a görgei malacz.

Ölben vitt eb nyulat nem fog.

Reszketes madárnak, oltalom leánynak.

Rég, hogy ezen barackfa alá jár.

Rokonom a kas, barátom az erszény.

Rossz fejsze el nem vesz a faragórul.

Rut dolog nemesnek nemtelenül élni.

Se vize malmának, se sava szavának.

Sokszor egy kis felhő nagy esőt vet.

Szegény örökség a puszta nemesség.

Szerencsésen tanul, ki más kárán tanul.

Új cserépbe avult szag tartós szokott lenni.

Vakondok mutat utat a szemesnek.